

Pedro Lariz Muguruza

*Elgoibar,
Gipuzkoa (1924)*

Aurkibidea

Biografia

Altzolako baserri batean jaio zen, baina kalean bizi izan da. Aita Bolibarkoa zen, baina gaztetan Oizete baserrira joan zen familiarekin bizitzera. Ama, berriz, Mendaroko baserri batekoa zen. Aitak eta osabak gaur egun elkarte dagoen lekuan egin zuten eurak bizitzeko etxetxo bat eta han bizi izan zen Pedro ezkondu arte. Elgoibarko euskara jasotzeko egindako grabazioan Pako Isastirekin batera egin zitzaion elkarrizketa. Pedro argazkiko eskumakoa da.

Zintak

EGB-038

- **Proiektua:** Elgoibarko euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Arriola, Ibon
- **Data:** 1999-01-01
- **Iraupena:** 32 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Agirrebeña, Aintzane
- **Transkribatzailea(k):** Odria, Ane

Pasarteak

1. Altzolakoak jaiotzez

- **Erref:** EGB-038/001
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:02:15

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Izenak: Pedro Lariz Muguruza "Txato" eta Francisco Isasti Irusta "el Pako". Pedro Altzolako baserri batean jaio zen, baina gero kalean bizi izan da. Aita Bolibarkoa zen, baina gaztetan Oizete baserrira joan zen familiarekin bizitzera. Ama, berriz, Mendaroko baserrikoa zen. Bere aitak eta osabak gaur egun elkarte dagoen lekuan egin zuten eurak bizitzeko etxetxo bat eta han bizi izan zen Pedro ezkondu arte. Pakoren aita Endoiakoa zen eta ama Altzolakoa. Bera Altzolan jaio zen Sakristau-etxean eta bizi osoan egin izan du sakristau lana.

2. Lanetik irtendakoan Kortazar baserrira klase partikularretara

- **Erref:** EGB-038/002
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:02:15. **Bukatu:** 00:03:55

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>6 urterekin hasten ziren orduan umeak eskolan. Pedro ezin izaten zen askotan eskolara joan baserrian lana egoten zelako. 13 urterekin hasi zen lanean eta lanetik irtendakoan Kortazar baserrira joaten zen eskola partikularretara. Bi ahizpak ematen zituzten eskolak eta inguruko baserrietakoak joaten ziren ikastera. Pako 15 urtera arte ibili zen eskolan eta gero arotzerian hasi zen lanean.</p>

3. Doña Hilaria, irakasle gogorra

- **Erref:** EGB-038/003
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:03:55. **Bukatu:** 00:05:18

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Eskolan irakasle gernikarra izan zuen Pedrok: doña Hilaria. Irakasle gogorra zen, kaskarrekoak ere ematen zizkien-eta. Orduko irakasleak gogorregiak zirela uste dute.

4. Ezkerra izan arren, eskumarekin egin behar dena eskolan

- **Erref:** EGB-038/004
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:05:18. **Bukatu:** 00:06:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Irakasleak kanabera gogor batekin jotzen zituen. Pedro ezkerra zen, baina ez zioten uzten ezer ezkerrekin egiten eta ikasi egin zuen eskumarekin gauzak egiten.</p>

Transkripzioa

-Joe, eskola hartara bildurtuta jungo ziñaten danak, ez?
-Holakotxe kañabera gogorra izaten da, ba? Halakotxia; danga! bizkarrian behera, ta ni...
-Hori okerrak ziñatelako izango zan...
-Keba! Bera okerra! Ni ezkertixa naiz, izetez.
-Eta lagatzen zizuen?
-Laga? Hasi iñoiz ta etorri atzekaldetik ta ddianga! atzaparretan ta, hola ta gero bestiakin...
- Hizlaria2: eskubixakin.
- Nik oin jan ta eskribitzen eskumiakin haintxe ikessita.
-Eta oin ya...
-Oin ya lagatzen debe.
-Bai, baiña oin ya zu eskubixakin ingo dozu dana, ez? Ohittuta ya...
-Lehen? Eskribittu ta jaten. [...] ezkerakin. Ta pelotan ez gea oin ibiltzen, baiña ibili bihar badok, hau nausi!
-Bai, bai. Jende asko hola, e!
-Lehen ez zaben ametitzen [...] ba! Igual hola zerian hasi ta atzekaldetik etorri igual ta danga! atzaparretakua galanta kañaberiakin ta kendu eskua atzera ta benga bestiakin.

5. Doktrina ondo ikasi behar jaunartzea egiteko

- **Erref:** EGB-038/005
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:06:18. **Bukatu:** 00:08:18
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Doktrina

Laburpena:

<p>Eskolan gauza oinarrizkoak ikasten zituzten. Doktrina ondo ikasi behar izaten zen jaunartzea egiteko. Bi komunio egiten ziren, handia eta txikia. Errege egunean egiten zieten doktrinako azterketa. Euskaraz ikasten zuten doktrina.</p>

Transkripzioa

-Ta ze ikasten zenduten eskolan?

-Guk ba, aeioi ta multiplikat, dibidir ta holakotxe batzuk ta gero diktado esaten jakona... Ta geo beste zer bat itten zigun guri, batek irakurri bi hoja edo ta harek leitzen zaban zera buruz hauraxe ahal dan onduen eitten. Bakoitzak beria e, aparte. Oiñ e, birek alkarri kopiatzen baziuen, e...

-Neri basarrixetan esaten zien dotriñia eitten zabela asko...

-Dotriña bai, dotriña kumuniua. Kumuniua eitteko ta...

-Dotriña asko eskatzen zebeñ, gaur e, gaur [...] baiña orduan dotriña asko.

-Dotriña orduan zian gaiñera txikixa ta haundixa. Bat txikixa errezo gitxiokin ta, haura ikasi ta gero bestia haundixa pregunta haundixauak eta gauza haundixaokuak. Kumuniua eitteko derrigor ikasi bihar zan, esamiñau, bestela...

-Ta esamiña eukitzen zenduten?

-Bai. Elgoibartikan eta ez dakitt nundik danak kanpokuak etortzen zian.

-Ta euskeraz ala erderaz eitten zenduten?

- Dotriña euskeraz.

-Euskeraz, bai.

-Ostiango eskolak...

-Eskolia erderaz.

-Eskolako lanak erderaz.

-Ez zebeñ lagatzen euskeraz eitten eskolan?

-Ez. Berba erdi ez gendun guk euskeraz eitten. Eskerrak hari oiñ erderaz ondo itten deu!

-Bueno, behintzat zeoze ikasi badozue...

-Bai, bai. Hori bai.

-Orduan dotriña egoten zanian, beste gauza bat ona zaon. Hamen hotel asko egon zian ta Hotel Larrañagara etortzen zan ta Doña Ines ez dakit Bartzelonakua o nungua zan, harek erregalo mordua ekartzen zittun. Hori organizatzen zebeñ soltera batzuk zaozen hamen ta harei ematen ziuen ta. Erregen egunian egoten zan dotriñian esamiña e, dotriñiana. Ta onduen ataritzen zabanak gehixen... bueno aurren ataritzen zabanak jertse edarra, esportak, alkondaria ta erregaluak kategorixakuak.

-Bueno, behintzat ilusia bazakazuen zeozetarako...

-Honbree! Hoixe!

6. Gerra denboran ospitalea, komandantzia eta kuartela Altzolan

- **Erref:** EGB-038/006
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:08:18. **Bukatu:** 00:09:45
- **Multimedia:** audioa online entzungai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra garaiko bizipenak. Frontea Kalamuan eta Mutxurixun egon zen. Balnearioan ospitalea egon zen eta hildako ugari ikusten zituzten. Komandantzia ere bertan egon zen; eta, hotela zen lekuan, militarrek egon ziren.

Transkripzioa

-Ba zuek orduantxe eskolan ibili ziñatenian, gerria hortxe-hortxe egongo zan, ez?
-Ez, ez...
-Zuek gaztiak ziñatenian...
-Guk e...
-Zuek hamahiru urte...
-Ba hoixe, hoixe. Gerra denboran hasi nintzan hamahirukin ta...
-[...] inguruan.
-Guk beratzi inguru... Guk beratzi urte inguruakin gerria.
-Ta akordatzen zerate? Gerrako kontuak eta bai?
-Bai. Hamen abioiak zela ibiltzen zian ta...
-Hemen ere ibili zian ezta, inguruan?
-Bai. Ta hamen frentia zerian egon zan, Kalamuan ta Muskitxun (Muskurutzun?). Hor bata bestian tiroteuak eta gu horra mendira jun ta tenplau begira, umiak...
-Hemen zerian, balnearixuan, zera egon zan, ospittala egon zan.
-Ospittala...?
-Bai, gerra denporan.
-Balnearixuan. Ta hor, bueno, hildakuak eta mordua ikusi genduzen, hor e, gu mutil koskorrak eta... Hildakuak barra-barra ikusi genduzen.
-Ez zan giro egongo orduan, e?
-Bueno...!
-Hori kapilliori hor daon lekuan zera, komandantzia. Ta Hotel Altzola dan lekuan militarrek zaozen lehen; kuartela baiña militarrena edo... jefiena e! Kapitana, tenientia ta holakuak. Ta han ospittala, honek esaten dabana, ta hamen zubi hau, restaurana dauan lekuan kuartela. Frentetikan bajatzen zian hiru-lau kamioikada soldau ta beste batzuk jun, [... frentian].

7. Soldaduen erasoak euskara eta euskaldunei

- **Erref:** EGB-038/007
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:09:45. **Bukatu:** 00:12:00

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Gerra garaiko bizipenak. Errekete batek isiltzeko agindu zion apaizari, euskaraz errezatzen ari zela. Komandante nagusiago batek erreketea errespetuan jarri zuen eta ez zen ezer gertatu. Pedrori eta anaiari kaikuak jantzita zihoazelako hil egingo zituztela esan zieten soldaduek. Etxera joan, jertsea desegin eta berria egin zien amak.

8. Garai batean, zortzi hotel zeuden Altzolan

- **Erref:** EGB-038/008
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:12:00. **Bukatu:** 00:13:15

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Aisia » Taberna giroa » Hotelak eta pentsioak

Laburpena:

<p>Gerra garaian, bonbardaketen beldur, ospitaleko jendea "Zelaia" hotolean egon zen. Garai batean, zortzi hotel zeuden Altzolan: Hotel Balneario, Larrañaga, Boulevard, Altzola, Zelaia, Albizkua, Sebastiana eta Ituarte. Udan jende asko etortzen zen bainuetxeko ura hartzera. Jendea deskantsura etortzen zen normalean, baina batzuk parrandara ere bai. Gau osoa jokoan pasatzen zuten batzuek.</p>

9. Udan kanpoko apaizek ere meza ematen zuten; monagiloen soldata

- **Erref:** EGB-038/009
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:13:15. **Bukatu:** 00:15:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Monagilo-lanak egiten zituzten mutikotan. Uda partean, zenbait egunetan, 10 meza ere ematen ziren, kanpotik etorritako apaizek ere meza ematen zuten eta. Hilean 4 pezeta ordaintzen zizkien parrokoak monagiloek, eta udan 5, lan gehiago izaten zutelako. Horretaz gain, kanpoko abade bakoitzak erreala ordaintzeko betebeharra zuen. Apaiz baten inguruko pasadizoa.

10. Orduan denbora asko egiten zen soldadutzan

- **Erref:** EGB-038/010
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:15:20. **Bukatu:** 00:18:05

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Gaztetxoak zirenez, ez zuten gerrara joan beharrik izan. 18 urtekoen kinta izan zen gerrara joan zen gazteena. Pedrok soldadutza ez zuen egin, ama alarguna zuelako; baina Pako Melillan egon zen. Hiru hilabete egin zituen bakarrik, meniskotik operatu behar izan zutelako. Zortea izan zuten orduan, jendea denbora luzez egoten zen soldadutzan eta. Pedroren bi lehengusu zazpi-zortzi urtean egon ziren soldadutzan. Nola joaten ziren Melillaraino.</p>

11. Ezkonbidaiei inguruko azalpenak

- **Erref:** EGB-038/013
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:20:07. **Bukatu:** 00:22:07

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

<p>Pedro ezkonbidaian Donostiara joan zen. Han gaua pasatu eta hurrengo egunean Iruñera. Astebete pasa zuten bertan. Pakok ezkondu eta lehenengo gaua Donostian igaro zuen, baina handik Valentziara joan ziren. Handik itzuleran Donostian egin zituzten beste zenbait egun. Orduan ez zen erraza izaten lantegian baimena lortzea. Pedrok alde horretatik zortea izan zuela kontatzen du.</p>

12. Madarixako erromeria; Azkoiti partean dantza lotua debekatuta

- **Erref:** EGB-038/014
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:22:07. **Bukatu:** 00:24:07

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

<p>Inguruetako erromerietara joaten ziren, batez ere Mendarora eta San Lorenzora. Madarixara ere joaten ziren. Azkoiti partean dantza lotua debekatuta zegoenez, frontoian ezin izaten zuten dantza egin, baina beste aldeko eraikineko ganbaran aritzen ziren ezkutuan Manuel Gelatxok soinua jota. Elgoibar eta Azkoitiko muga non dagoen.</p>

13. Elgoibarrek fama handia zuen ferietan

- **Erref:** EGB-038/016
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:25:21. **Bukatu:** 00:26:11

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

<p>Plaza txikian korta handi bat omen zegoen eta Santander aldekoek ganadu ugari ekartzen omen zuten bertara. Lehen Tolosaren atzetik Elgoibarrek omen zuen fama handienetakoa ferietan.</p>

14. Baserriko bizimodua; neska-laguntzeak

- **Erref:** EGB-038/017
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:26:11. **Bukatu:** 00:27:36

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Lehenago baserriko bizimodua gaur egunekoa baino askoz gogorragoa zen dena eskuz egin behar izaten zen eta. Eguraldi txarra zenean katiuskak eramaten zituzten eta oinetakoak geltoki inguruan aldatzeko, orduko bideak txarrak izaten ziren eta. Neska-laguntzetan oinetako eta linternatan dirua gastatzen zutela diote.

15. Errekan igerian ikasi eta ezkailutan egin

- **Erref:** EGB-038/020
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:29:36. **Bukatu:** 00:30:41

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Bainuak, errekek eta uretako jolasak

Laburpena:

Pedrok ehizarako zaletasuna izan zuen gaztetan. Arrantzan egiten zuten errekan "ujala" zetorrenean. "eskiola"rekin ezkailuak harrapatzen zituzten, batek guardia zibilik zetorren zaintzen zuen bitartean. Bainuak ere hartzen zituzten; biek bertan ikasi zuten igerian.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2024-09-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com